

PRIRUČNIK SA SMJERNICAMA ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O NASILJU U OBITELJI

Vlada Republike Hrvatske

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Zagreb, 2007.

PRIRUČNIK SASMJERNICAMA ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O NASILJU U OBITELJI

IZDAVAČ:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Zagreb, Savska cesta 41/III

tel.: 61 76 858, telefaks.: 61 76 857

UREDNIŠTVO:

Jadranka Kosor, dipl. iur., potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske, ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, predsjednica Odbora za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama

Članice i članovi Odbora za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama –

mr. sc. Helena Štimac Radin, predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova, Vlada RH

Luka Mađerić, predstojnik Ureda za ljudska prava, Vlada RH

Gordana Lukač Koritnik, dipl. iur., pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

dr. sc. Dubravka Šimonović, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

mr. sc. Josip Strmotić, Ministarstvo unutarnjih poslova

Zdenka Ninić, dipl. iur., Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

prof. dr. sc. Ksenija Turković, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Marija Miličević, Hrvatska radio televizija

prof. dr. sc. Dean Ajduković, Društvo za psihološku pomoć

Sanja Sarnavka, B.a.B.e. – Grupa za ženska ljudska prava

Neva Tölle, Autonomna ženska kuća Zagreb

Sadika Zvirkić, Ženska grupa “Korak” Karlovac

GRAFIČKO OBLIKOVANJE, JEZIČNA OBRADA I TISAK:

Intergrafika – TTŽ, d.o.o., Zagreb

NAKLADA:

2000 primjeraka

ISBN 978-953-7438-07-4

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 635057.

Sadržaj:

I. Uvod – zašto priručnik	4
II. Nasilje kao diskriminacija i kršenje ženskih ljudskih prava	8
III. Zakonsko reguliranje medijskog izvještavanja	14
IV. Osvrt na medijsku sliku nasilja nad ženama i u obitelji u Hrvatskoj (primjeri dobre i loše medijske prakse).....	18
V. Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji	28
VI. Umjesto zaključka	30

I. Uvod – zašto priručnik

Ova je knjižica namijenjena novinarkama i novinarima te svim osobama koje su odgovorne za kreiranje i objavljivanje tekstova ili emitiranje priloga u kojima se govori o nasilju u obitelji. Namjera nam je podsjetiti na važnost promišljanja o mogućem učinku svakog pojedinog teksta prije njegova predstavljanja javnosti.

Temeljem Akcijskog plana Vijeća Europe iz Varšave, krajem 2005. godine osnovan je *Task Force* (Radna skupina) za suzbijanje nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje. *Task Force* je kao prioritet odredio izradu plana Kampanje Vijeća Europe za suzbijanje nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje. Od država članica Vijeća Europe očekivalo se organiziranje programa provedbe nacionalnih kampanja krajem 2006. godine. Kampanja će se provoditi tijekom cijele 2007. godine, a završit će 2008. godine, na Međunarodni dan žena.

Sukladno preporukama Vijeća Europe, Republika Hrvatska se uključila u provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama. U tom cilju pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovan je Odbor za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama. Članovi i članice Odbora su predstavnici ministarstava, drugih državnih tijela, znanstvenih institucija, medija i organizacija civilnog društva koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja. Odbor je izradio Program provedbe Kampanje i kalendar aktivnosti. Kampanja je u RH započela obilježavanjem Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama – 25. studenoga 2006. godine javnim predstavljanjem Kampanje u Vladi RH.

Ciljevi Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama, slijedom navedenog Plana Kampanje Vijeća Europe, ostvaruju se kroz zakonodavne i političke mjere, potporu i zaštitu žrtvama, prikupljanje podataka i podizanje razine svijesti.

Kako bi se ostvarili zacrtani ciljevi, potrebno je: aktivno uključiti i koordinirati aktivnosti Vlade RH i nadležnih ministarstava, odabrati utjecajne javne osobe, u prvom redu muškarce koji nisu evidentirani kao počinitelji nasilja u obitelji, koji bi javno istupali protiv nasilja nad ženama, aktivno uključiti i koordinirati aktivnosti državne te lokalne i područne (regionalne) samouprave u provedbi Kampanje, poticati izradu lokalnih programa obilježavanja Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama, te Kampanju vezati uz obilježavanje poznatih međunarodnih i nacionalnih dana (primjerice Međunarodni dan žena, Međunarodni dan obitelji, Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama, Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama).

Temeljne poruke Kampanje su:

- Vlada Republike Hrvatske odlučna je u namjeri suprotstavljanja svim oblicima nasilja nad ženama;
- Vlada Republike Hrvatske pokrenula je ovu Kampanju kako bi pridonijela

promjeni ponašanja – naše društvo ne prihvaća nasilje jer nasilnici krše temeljna ljudska prava žena i drugih članova obitelji izloženih nasilju;

- Vlada Republike Hrvatske, policija, centri za socijalnu skrb, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove te pravosudna tijela moraju usko surađivati i provoditi sve aktivnosti kako bi se nasilje nad ženama u obitelji zaustavilo (suzbijanje nasilja zahtijeva zajedničku javnu akciju);
- Život bez nasilja je temeljno ljudsko pravo svakog čovjeka;
- Osigurajmo pravo našoj djeci na život i odrastanje bez nasilja;
- Svaki oblik nasilja ugrožava zdravlje, kreativnost i dostojanstvo;
- Obiteljsko nasilje ozbiljno ugrožava žene i nanosi štetu cijelom društvu, uključujući buduće naraštaje;
- Obiteljsko nasilje zahtijeva aktivnu ulogu muškaraca u suzbijanju nasilja nad ženama;
- Prekinimo šutnju o obiteljskom nasilju kao preduvjet zaštite žrtve, drugih članova obitelji i pružanja pomoći počinitelju u svrhu promjene njegova ponašanja te sprečavanja međugeneracijskog prijenosa modela obiteljske šutnje;
- Žena koja se brani nije nasilnik; te
- Nasilnik ne smije imati pristup oružju.

Slogan Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama glasi: **Za nasilje nema opravdanja.**

Želja nam je svakako navesti stručnjake koji rade u medijima na aktivno uključivanje u provedbu *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine* Vlade Republike Hrvatske. Da podsjetimo, osnovni ciljevi Strategije su:

- suzbijati nasilje u obitelji u svim njegovim pojavnim oblicima;
- ublažavati posljedice već počinjenog nasilja u obitelji;
- raditi na razvoju multidisciplinarnog pristupa žrtvama nasilja u obitelji;
- poboljšavati suradnju i usklađeno djelovanje nadležnih tijela;
- educirati i senzibilizirati stručnjake i širu javnost za probleme nasilja u obitelji;
- osigurati ustroj i dovoljni broj stručnjaka u nadležnim državnim tijelima Republike Hrvatske koji će se baviti problematikom nasilja u obitelji;
- pridonositi ostvarenju politike ravnopravnosti spolova.

Radi ostvarenja navedenih ciljeva Nacionalne strategije bilo je predviđeno ukupno 27 kratkoročnih i dugoročnih mjera koje u svoju provedbu uključuju sva nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te nevladine organizacije koje djeluju u cilju promicanja ljudskih prava, posebice zaštite žrtava nasilja u obitelji.

Kao mjera broj 20. navodi se:

"Poticati uklanjanje svih stereotipa o nasilju u obitelji, **vođeci posebno računa o medijima** i programima osnovnoškolskih, srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova, kao **i njihovoj ulozi u uklanjanju tradicionalnih stereotipa o nasilju u obitelji.**"

Donošenjem *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine* i *Protokola o postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja*, u čijoj su izradi sudjelovale i predstavnice nevladinog sektora, Vlada Republike Hrvatske usvojila je niz mjera za suzbijanje različitih oblika obiteljskog nasilja, među kojima je istaknuto: svim nadležnim tijelima uvode se obveze istraživanja, preveniranja i procesuiranja svake vrste nasilja u obitelji.

Do sada je u provedbi Strategije, čiji je nositelj Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, izrađena analiza zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji, uz njihovo usklađivanje s temeljnim međunarodnim propisima, te su predložene izmjene postojećih zakona koji se bave nasiljem u obitelji. To se odnosi na Kazneni zakon, Zakon o sudovima za mladež, Zakon o prekršajima i Zakon o policiji, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, kao i ostale propise, primjerice Pravilnik o zadovoljavanju kriterija potrebnih za osnivanje i rad skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji. Izrađena je analiza skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji, s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja i otvaranje novih skloništa te uspostavljanje mreže skloništa. Izrađena je analiza stanja i educiranosti djelatnika/ca policije, sudova, centara za socijalnu skrb, bolnica, ustanova primarne zdravstvene zaštite, predškolskih, osnovnoškolskih, srednjoškolskih, visokoškolskih ustanova i medija o problematici nasilja u obitelji. Izrađeni su i programi psihosocijalnog tretmana za počinitelje nasilja u obitelji, kao i programi osnaživanja i osposobljavanja ekonomske samostalnosti žrtava te programi zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji. Oznakom “žurno” obilježavaju se svi sudski predmeti vezani uz nasilje u obitelji kako bi im se dala prednost. Tiskan je *Adresar svih ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, potporu i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*, kao i informativni letak namijenjen žrtvama nasilja.

Kako bi se realizirala mjera kojom se nadležna tijela obvezuju na izradu programa osnaživanja i osposobljavanja za postizanje ekonomske samostalnosti žrtava te programa zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji, pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva izrađen je *Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za 2006. godinu*. U njemu je predviđena mjera “Sufinanciranje zapošljavanja ciljanih skupina s otežanim faktorom zapošljivosti” kao što su nezaposleni samohrani roditelji malodobne djece, nezaposlene ženske osobe nakon povratka s rodiljnog dopusta za treće i svako sljedeće dijete, **žene žrtve nasilja**, žrtve trgovanja ljudima, azilanti, nezaposleni hrvatski branitelji, djeca i bračni drugovi poginulih i nestalih hrvatskih branitelja i drugi. Nositelj ove mjere je Hrvatski zavod za zapošljavanje.

U cilju promicanja ravnopravnosti spolova između muškaraca i žena u svim područjima života Vlada Republike Hrvatske je 14. rujna 2006. godine donijela *Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine*, koju je Hrvatski sabor usvojio 13. listopada 2006. godine (“Narodne novine” br. 114/06). Nova Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova integrira ciljeve i mjere Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, uključujući Zaključne

komentare Odbora Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena, Pekinške platforme za djelovanje i Milenijskih razvojnih ciljeva potvrđujući time načela Deklaracije UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena iz srpnja 2005. godine o uključivanju rodne perspektive putem pune i učinkovite primjene odredaba Konvencije kao preduvjeta za postizanje Milenijskih razvojnih ciljeva u strategiji unapređivanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj. Kako bi se osigurala ravnopravnost spolova na svim područjima života, Strateški okvir za provedbu politike ravnopravnosti spolova i akcijski plan djelovanja sadrže ciljeve i mjere provedbe za područja *Ljudska prava žena, Jednake mogućnosti na tržištu rada, Rodno osjetljivo obrazovanje, Ravnopravnost u području odlučivanja, Nasilje nad ženama, Žene i zdravlje i Institucionalni mehanizmi i načini provedbe.*

S obzirom na kontinuirani porast obiteljskog nasilja, važna je uloga dugoročno planiranih mjera koje obvezuju na otklanjanje predrasuda i stereotipa o nasilju u obitelji, posebice vodeći računa o medijima i školskim programima, te osiguravanje dostupnosti informacijama o problematici nasilja u obitelji, poglavito osjetljivim skupinama osoba, osmišljavanje javnih djelovanja za obilježavanje datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unapređenje položaja žrtava nasilja u obitelji i drugo.

2004. godine Vlada Republike Hrvatske proglasila je **22. rujna Nacionalnim danom borbe protiv nasilja nad ženama** koji se, kao i **Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, 25. studenog**, redovito obilježavaju brojnim aktivnostima. Potrebno je istaknuti doprinos osvještavanju javnosti o nasilju nad ženama koje provode ženske nevladine udruge u sklopu programa “16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama” (25.11. do 10.12.)¹.

Vjerujemo da sve osobe, zaposlene u medijima, shvaćaju značaj svoga javnog djelovanja u hrvatskom društvu i da će nam se pridružiti u suzbijanju nasilja u obitelji u svim njegovim pojavnim oblicima.

---

¹ Prema *Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.*, Vlada RH, Ured za ravnopravnost spolova, Zagreb 2006.

II. Nasilje kao diskriminacija i kršenje ženskih ljudskih prava

Prije no što se u medijima predstavi neki slučaj nasilja nad ženama, trebalo bi provjeriti znaju li osobe koje se slučajem bave što su mitovi, a što činjenice vezane uz problematiku nasilja. Na stranicama Ministarstva unutarnjih poslova² navedeno je nekoliko najčešćih predrasuda koje značajno utječu na to kako će se problemu nasilja prići³:

MIT:

Žrtva uzrokuje nasilje. Zlostavljana žena je “to tražila”.

Činjenica:

Zlostavljač uzrokuje nasilje. On je odgovoran za svoje postupke.

MIT:

Nasilje u obitelji i među bračnim partnerima je njihova privatna stvar.

Činjenica:

Nasilje u obitelji je ozbiljan društveni problem.

MIT:

Žene su nasilne kao i muškarci.

Činjenica:

Muškarci su znatno češće počinitelji nasilja u obitelji.

MIT:

Muškarci koji su nasilni ne mogu si pomoći.

Činjenica:

Muškarci mogu promijeniti svoje nasilno ponašanje.

MIT:

Djeca trebaju oca iako je nasilan prema njihovoj majci. Žena bi za dobro djece trebala ostati s takvim partnerom.

Činjenica:

Odrastanjem u takvoj obitelji djeca uče biti nasilna.

Mitovi o nasilju u obitelji su mnogobrojni, a najbolji način njihovog osporavanja je navođenje činjenica. Podaci govore da su žene izložene najvećem nasilju u vlastitom domu i to od strane vlastitog partnera, a ne na ulici.

Prema UN-ovoj Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. godine, nasilje nad ženama jest najteži oblik diskriminacije žena. Države imaju obvezu postupati s dužnom pozornošću kako bi spriječile nasilje, zaštitile žrtve i kaznile počinitelje.

Prema Preporuci br. 19 iz 1992. godine UN-ova Odbora za uklanjanje svih oblika

² <http://www.mup.hr/1132.aspx>

³ Izvor: “Nasilje nad ženom u obitelji”, urednica Marine Ajduković i Gordane Pavleković (Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, 2004), str. 43-52.

diskriminacije prema ženama naglašava se da je “**nasilje temeljeno na spolu oblik diskriminacije koji ozbiljno ugrožava mogućnost žena da uživaju prava i slobode na osnovi jednakosti s muškarcima**”.

Prema Preporuci Vijeća Europe o zaštiti žena protiv nasilja – REC (2002)5, nasilje nad ženama razumijeva “svaki čin rodno utemeljenog nasilja koji rezultira ili će vjerojatno rezultirati fizičkom, seksualnom ili psihološkom povredom ili patnjom žene, uključujući prijetnje takvim radnjama, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili privatnom životu”. To obuhvaća, ali nije ograničeno samo na:

- nasilje u obitelji ili kućanstvu uključujući, među ostalim, fizičku i mentalnu agresiju, emocionalno i psihološko zlostavljanje, silovanje i seksualno zlostavljanje, incest, silovanje supružnika, stalnog ili povremenog partnera/partnerice i nevjenčanog supružnika, zločin počinjen u ime časti, genitalno sakaćenje i druge tradicionalne obrede koji ženama nanose štetu, kao što su prisilni brakovi;
- nasilje do kojeg dolazi u široj zajednici, uključujući, među ostalim, silovanje, seksualno zlostavljanje/iskorištavanje, seksualno uznemiravanje i zastrašivanje na radnome mjestu, u institucijama ili drugdje, trgovinu ženama u svrhu seksualnog i ekonomskog iskorištavanja i seksualnog turizma;
- nasilje koje počini ili tolerira država ili njezini dužnosnici;
- kršenje ljudskih prava žena u vrijeme oružanog sukoba, posebice otmice, nasilno preseljenje, sustavno silovanje, seksualno ropstvo, prisilne trudnoće i trgovanje ljudima u svrhu seksualnog i ekonomskog iskorištavanja.

Prema članku 1. Deklaracije Opće skupštine UN-a o eliminaciji nasilja protiv žena, termin “nasilje prema ženama” označava “... bilo koji čin nasilja utemeljen na spolnoj/rodnoj osnovi koje rezultira, ili može rezultirati fizičkom, seksualnom ili psihološkom povredom ili patnjom žena, uključujući i prijetnje, silu ili svojevoljno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu”.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, različite studije pokazuju da je u prosjeku između 10 i 50% žena iskusilo neki oblik fizičkog nasilja od partnera, da je između 12 i 25% žena podvrgnuto pokušaju ili samom prisilnom seksualnom odnošaju, također od svojih bivših ili sadašnjih partnera.

Važno je znati da se nasilje vremenom pojačava, te dobiva na učestalosti i brutalnosti. Uglavnom počinje malim bezazlenim napadima, uvredama, naguravanjem ili šamarom. Za bolje razumijevanje dinamike nasilja, prikazujemo krug nasilja u partnerskim odnosima.

1. RAZDOBLJE:

Odnosi među partnerima su napeti, neizbježno dolazi do manjih incidenata, žrtva pokušava smiriti situaciju i smanjiti napetost.

2. RAZDOBLJE:

Raste napetost među partnerima, partner zlostavljač pojačava kontrolu žrtve nasilnim ispadima, dok se žrtva zbog straha povlači.

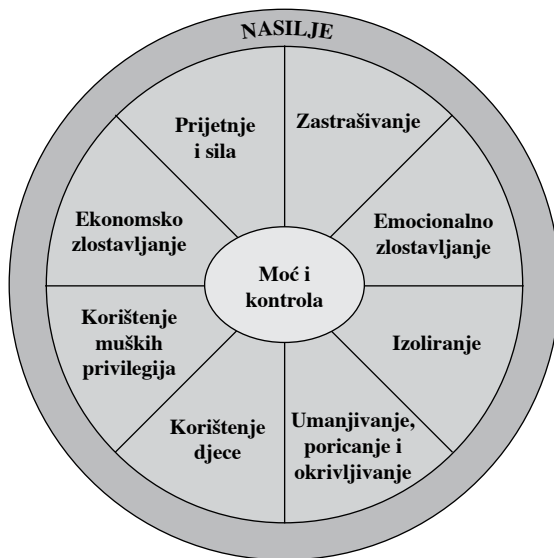
Nekontrolirano oslobađanje akumulirane napetosti dovodi do nasilnog čina.

3. RAZDOBLJE:

Partner zlostavljač pokazuje kajanje, opravdava svoje nasilničko ponašanje, te ga minimalizira, često daje obećanje da se nasilje neće ponoviti.

4. RAZDOBLJE:

Odnos među partnerima prividno je dobar, žrtva prihvaća isprike zlostavljača dok on negira nasilje. Iskustvo pokazuje da se radi tek o privremenom zatišju i da će se nasilje uskoro opet ponoviti. Zlostavljač tijekom nasilnoga partnerskog odnosa uspostavlja moć i kontrolu tijekom dužeg vremenskog razdoblja, što je slikovito prikazano u “Kotaču moći i kontrole”⁴:

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, u 2005. godini bilo je 11.658 prekršajnih prijava prema Zakonu o zaštiti od nasilja, a u 2006. godini 12.941, što ukazuje, s jedne strane, na činjenicu da je postignuta viša razina svijesti javnosti i da žrtve nasilja češće prijavljuju takva djela, ali istovremeno i na nužnost usmjeravanja daljnjih aktivnosti vladinog i nevladinog sektora na provođenje javnih kampanja, unapređivanje zakonskih propisa te učinkovito i trajno suzbijanje nasilja.

⁴ <http://www.mup.hr/1132.aspx>

U nastavku donosimo podatke Državnog zavoda za statistiku iz 2007. godine.

OPTUŽENE PUNOLJETNE OSOBE ZA KAZNENO DJELO NASILNIČKO PONAŠANJE U OBITELJI, članak 215.a KZ-a PREMA SPOLU I GODINAMA ŽIVOTA 2001. - 2006.⁵

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Ukupno	22	117	254	413	575	771
muškarci	22	116	240	403	559	742
žene	-	1	14	10	16	29
18-24 godine	1	6	17	23	52	70
muškarci	1	5	15	23	49	68
žene	-	1	2	-	3	2
25-29 godina	4	10	15	38	50	76
muškarci	4	10	14	38	50	74
žene	-	-	1	-	-	2
30-39 godina	3	39	79	104	131	170
muškarci	3	39	75	101	128	163
žene	-	-	4	3	3	7
40-49 godina	9	36	83	133	187	257
muškarci	9	36	78	129	182	248
žene	-	-	5	4	5	9
50-59 godina	1	16	34	60	98	137
muškarci	1	16	33	60	94	132
žene	-	-	1	-	4	5
60 i više godina	3	7	22	38	46	41
muškarci	3	7	21	36	45	37
žene	-	-	1	2	1	4
nepoznato	1	3	4	17	11	20
muškarci	1	3	4	16	11	20
žene	-	-	-	1	-	-

⁵ Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2000. godine („Narodne novine“ 129/00) „nasilničko ponašanje u obitelji“ uvedeno je kao kazneno djelo. Ove Izmjene i dopune Kaznenog zakona u primjeni su od 1.1.2001. godine.

PUNOLJETNI POČINITELJI PREKRŠAJA ZA NASILJE U OBITELJI PREMA SPOLU I GODINAMA ŽIVOTA, 2000. - 2006.

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Ukupno	773	1 904	3 644	7 517	7 462	8 930	11 504
muškarci	729	1 708	3 335	6 688	6 524	7 733	9 941
žene	44	196	309	829	938	1 197	1 563
18-24 godine	40	120	331	828	755	858	1 067
muškarci	34	105	297	755	673	749	909
žene	6	15	34	73	82	109	158
25-29 godina	58	151	296	621	635	805	1 024
muškarci	55	135	275	556	551	691	874
žene	3	16	21	65	84	114	150
30-39 godina	247	552	989	1 761	1 653	1 986	2 580
muškarci	230	479	890	1 509	1 415	1 708	2 200
žene	17	73	99	252	238	278	380
40-49 godina	269	645	1 174	2 202	2 219	2 555	3 229
muškarci	259	593	1 091	1 978	1 966	2 216	2 832
žene	10	52	83	224	253	339	397
50-59 godina	103	259	513	1 292	1 293	1 585	2 209
muškarci	98	240	474	1 169	1 146	1 402	1 937
žene	5	19	39	123	147	183	272
60 i više godina	49	158	304	664	795	1 056	1 285
muškarci	46	138	274	581	676	890	1 098
žene	3	20	30	83	119	166	187
nepoznato	7	19	37	149	112	85	110
muškarci	7	18	34	140	97	77	91
žene	-	1	3	9	15	8	19

Istraživanje o nasilju nad ženama u obitelji, provedeno 2003. godine⁶, pokazuje da je u Republici Hrvatskoj najmanje 29% žena doživjelo neki oblik fizičkog zlostavljanja od

⁶ Metodom ankete u sklopu projekta "Društveni troškovi obiteljskog nasilja nad ženama" sprovedeno je istraživanje kojemu je autorica bila Dijana Otroćak, a idejni začetnik i nositelj projekta Autonomna ženska kuća Zagreb.

strane intimnih partnera (21% ispitanica navodi svoje iskustvo, 29% zna da je to doživjela njihova prijateljica, a u 36% slučajeva nasilje je trpjela majka ispitanice). Prema ovom istraživanju, svaka je četvrta žena u Hrvatskoj pretrpjela neki oblik nasilja u obitelji.

Istraživanja dokazuju da su žene žrtve nasilja u obitelji dvostruko ugrožena skupina, jer češće zapadaju u siromaštvo te imaju ograničene mogućnosti u društvu i veliki rizik socijalne isključenosti⁷.

---

⁷ D. Bayley i H. Gorančić-Lazetić, Neumreženi: Lica socijalne isključenosti u Hrvatskoj, UNDP, Zagreb 2006.

III. Zakonsko reguliranje medijskog izvještavanja

Novinarstvo u demokraciji, slaže se veliki broj teoretičara, trebalo bi pribavljati i širiti informacije od javnog interesa. Zakonima se osiguravaju posebna prava kako bi mediji što uspješnije izvršavali svoju zadaću. Ipak, sloboda izražavanja uvijek u sebi sadrži i odgovornost. Neke se stvari propisuju zakonima, a veliki dio prepušten je regulaciji koju novinarstvo i medijski sustav sami sebi nameću etičkim kodeksima. Iako se mnogi slažu s tvrdnjom Manfreda Rühla iz 1987. da danas moramo prvenstveno govoriti o organizacijskom određenju društvene odgovornosti, time se ne oslobađa novinare/novinarke jer osobna odgovornost nikada ne može i ne smije prestati⁸.

U Hrvatskoj se u nekoliko zakona nalaze odredbe koje bi trebalo uvijek imati na umu kad se u medijima govori ili piše o nasilju u obitelji:

ZAKON O MEDIJIMA (“Narodne novine” br. 59/04)

Iako je Zakonom o medijima zajamčena sloboda izražavanja i sloboda medija, stavak 2. istog Zakona izrijeком navodi da sloboda medija, među ostalim, “... obuhvaća osobito: uvažavanje zaštite ljudske osobnosti, privatnosti i dostojanstva”.

Prema Članku 16. ovog zakona

(1) **Mediji su dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje.** Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta.

(2) **Mediji su dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, i bez njihova znanja i pristanka ne smiju otkriti njihov identitet.**

ZAKON O ELEKTRONIČKIMA MEDIJIMA (“Narodne novine” br. 122/03)

Članak 12. ovog Zakona propisuje:

Programski sadržaji nakladnika koji obavlja djelatnost radija i televizije trebaju osobito:

- objavljivati istinu, **poštovati ljudsko dostojanstvo i ljudska prava i temeljne slobode** te pridonositi poštovanju tuđih mišljenja i uvjerenja...

- promicati međunarodno razumijevanje i osjećaj javnosti za pravdu, braniti demokratske slobode, služiti zaštiti okoliša, **boriti se za ravnopravnost žena i muškaraca...**

Članak 15. propisuje:

(2) U programskim sadržajima zabranjeno je:

- poticati, pogodovati poticanju i širiti nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju i netrpeljivost... kao i poticati na diskriminaciju ili neprijateljstvo prema pojedincima ili skupinama, zbog njihova podrijetla, boje kože, političkog uvjerenja, svjetonazora, zdrastvenog stanja,

⁸ M. Kunczik i A. Zipfel, Uvod u znanost o medijima i komunikologiji, Friedrich Ebert Stiftung, Zagreb 2006.

spola, seksualnih ili drugih određenja ili osobina,

- objavljivati priloge koji vrijeđaju dostojanstvo čovjeka, a osobito nemoralnog i pornografskog sadržaja,

- **na bilo koji način poticati, promicati i veličati nasilje i kriminal...**

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA (“Narodne novine” br. 116/03)

Čl. 16. Zakona o ravnopravnosti spolova propisuje:

(1) Mediji će kroz programske koncepte promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

PREPORUKE ODBORA MINISTARA VIJEĆA EUROPE

U Preporuci Rec/2002/5 državama članicama o zaštiti žena od nasilja, a vezanim uz medije, stoji da bi države članice trebale:

- Potaknuti medije da promiču sliku žene i muškarca neopterećenu stereotipima, a koja se temelji na poštovanju ljudske osobe i ljudskog dostojanstva; da izbjegavaju programe koji povezuju nasilje sa seksom; koliko god je to moguće, te bi kriterije trebalo uzeti u obzir i u području novih informacijskih tehnologija (17.);
- Potaknuti medije da sudjeluju u kampanjama koje upozoravaju široku javnost na nasilje nad ženama (18.);
- Potaknuti organiziranje izobrazbe koja će novinare upozoriti na moguće posljedice programa koji povezuju nasilje sa seksom (19.);
- **Potaknuti izradu kodeksa ponašanja novinara s posebnim naglaskom na problem nasilja nad ženama, a vezano uz organizacije za nadzor medija (postojećih ili koje treba osnovati), potaknuti uključivanje sadržaja u vezi s nasiljem nad ženama i seksizmom (20.).**

ETIČKI KODEKS NOVINARA

Etički je kodeks novinara jedan od samoregulacijskih akata, tj. pravila novinarske struke i etike kojima se utvrđuju strukovna i druga pravila ponašanja i uređuju odnosi u medijskoj djelatnosti, a koje samostalno utvrđuju nakladnici/nakladnice, novinari/novinarke i njihove udruge, kako stoji u čl. 2. Općih odredbi Zakona o medijima (“Narodne novine” br. 59/04).

Etički kodeks novinara usvojen je na 47. Skupštini Hrvatskoga novinarskoga društva, 17. studenog 2006. godine i prema njemu novinar/novinarke:

Čl. 16.

treba štiti čovjekovu intimu od neopravdanog ili senzacionalističkog otkrivanja

u javnosti te je obvezan poštivati svačije pravo na privatni i obiteljski život, dom, zdravlje i prepisku. Objavljivanje podataka koji narušavaju nečiju privatnost, bez nečije privole, mora biti opravdano interesom javnosti. Korištenje sredstava za snimanje izdaleka osoba u njihovom privatnom okruženju i privatnom posjedu, a bez njihova odobrenja, neprihvatljivo je. **Posebna se pozornost i odgovornost zahtijeva kad izvještava o nesrećama, obiteljskim tragedijama, bolestima, djeci i malodobnicima, u sudskim postupcima** poštuje pretpostavku (presumpciju) nedužnosti, integritet, dostojanstvo i osjećanje svih stranaka u sporu.

Čl. 17.

ne smije intervjuirati (ni fotografirati) dijete (do 14 godina) o pitanjima njegova života ili života druge djece bez nazočnosti roditelja ili drugog odraslog odgovornog za dijete. S učenicima se ne smije razgovarati niti ih se smije fotografirati u školi bez odobrenja školskih službi. Djeci i mlađim maloljetnicima (od 14 do 16 godina) ne smije se plaćati za obavijesti niti se smije plaćati njihovim roditeljima ili skrbnicima, osim ako to nije u interesu djeteta.

Čl. 18.

ne smije otkriti identitet djece upletene u slučajeve seksualnog zlostavljanja, bez obzira jesu li svjedoci ili žrtve. U novinskim izvještajima (i drugim priložima) o slučajevima seksualnog zlostavljanja djece sve formulacije moraju biti takve da:

- a) dijete i maloljetnik ne mogu (ni izravno ni neizravno) biti identificirani
- b) identificirana može biti samo odrasla osoba.

Čl. 19.

Novinari moraju izbjegavati objavljivanje detalja i pejorativne kvalifikacije o rasi, boji kože, vjeri, spolu ili seksualnoj orijentaciji, kao i o bilo kojoj fizičkoj ili mentalnoj manjkavosti ili bolesti, ukoliko to nije relevantno za javni interes.

Uredničkim aktima utvrđuje se i odgovornost u svezi provođenja Kodeksa za novinare koji nisu članovi Hrvatskoga novinarskog društva, a odnosi se na autora/autoricu i urednika/urednicu svakoga objavljenog teksta, bez obzira na to bili oni članovi uredništva, slobodni novinari ili vanjski suradnici.

Za zaštitu i primjenu Kodeksa nadležno je Novinarsko vijeće časti Hrvatskoga novinarskog društva. Prema članku 7. Pravilnika o radu Novinarskog vijeća časti (Hrvatskoga novinarskog društva od 31. svibnja 2003. godine) propisano je da, ukoliko se u postupku pred Vijećem utvrdi da je novinar povrijedio Kodeks ili Statut, Vijeće može izreći:

- a) u blažem slučaju opomenu novinaru i upozoriti ga na obveze
- b) u težem slučaju, kad se kompromitira dostojanstvo profesije, opomenu koja se objavljuje u glasilu Novinar, a prema ocjeni težine povrede i u javnim glasilima.

Prema članku 8. istog Pravilnika za teže povrede odredbi Kodeksa časti hrvatskih novinara

ili Statuta Hrvatskoga novinarskog društva, kao i teško kompromitirano dostojanstvo profesije, Novinarsko vijeće časti može donijeti odluku o isključenju (brisanju) novinara iz članstva Hrvatskoga novinarskog društva. Ako je Kodeks teško povrijedio novinar koji nije član Hrvatskoga novinarskog društva, Vijeće časti će svoju ocjenu objaviti u javnim glasilima.

IV. Osvrt na medijsku sliku nasilja nad ženama i u obitelji u Hrvatskoj (primjeri dobre i loše medijske prakse)

“Mediji posjeduju moć da na određeni način predstave svijet. I baš zato što postoji toliko različitih i suprotnih načina na koje se značenje svijeta može izgraditi, od suštinske je važnosti što se i tko izostavlja i kako se predstavljaju stvari, ljudi, događaji i odnosi.”⁹

Prema Douglas Kellneru (2001.) medijska kultura dominira slobodnim vremenom, oblikuje političke stavove i društveno ponašanje i nudi građu na osnovi koje ljudi oblikuju čak i vlastiti identitet. Medijskim se tekstovima komuniciraju eksplicitne ili implicitne vrijednosti.

Stereotipiziranje znači pristrano prikazivanje stvarnosti jer se izvlače samo određeni elementi ili značajke kojima se opetovano opisuje neku skupinu, rasu, rod/spol. Umjesto predstavljanja širokog spektra ljudskih vrijednosti, ukazivanja na to da svaka osoba ima više identiteta koji nikada do kraja ne mogu biti fiksirani, izbor se sužava na uvijek iste značajke.

U Hrvatskoj je rad o načinu prikazivanja slučajeva nasilja nad ženama u dnevnim novinama provela i objavila Ženska infoteka¹⁰. Istraživanje je provedeno metodom analiza sadržaja. Osnovni je kriterij za izbor slučaja bio ženski spol žrtve i nasilni čin. Novinski su članci potom analizirani prema obrascu za analizu sadržaja koji se sastoji od 17 dimenzija. Na taj su način dobiveni opći podaci o rubrici u kojoj se članak nalazi, njegovoj istaknutosti, najavi na naslovnoj stranici, vrsti grafičkog priloga, geografskoj rasprostranjenosti, zatim podaci o žrtvi i počinitelju, mjestu i vrsti nasilja te pravnom statusu slučaja o kojem članak izvještava. Ovim se istraživanjem željelo ustanoviti koliko mediji pišu o problemu nasilja nad ženama i koliki medijski prostor mu posvećuju. Istraživanje je provedeno tijekom veljače 2003. godine, a analizom je bilo obuhvaćeno pet dnevnih novina: Večernji list, Jutarnji list, Novi list, Vjesnik i Slobodna Dalmacija. Ukupno su obrađena 123 članka.

Rezultati su pokazali da su tekstovi najvećim dijelom objavljeni u “Crnoj kronici”, a tek u 6,5% slučajeva u drugim novinskim rubrikama. Velika većina, 90,2% analiziranih članaka, nije bila najavljena na naslovnoj stranici. Više od polovice analiziranih članaka ne sadrži nikakav grafički prilog. Tekst je popraćen fotografijom u samo 37,4% članaka. Obrađeni članci u 94,3% slučajeva izvještavaju o počinjenom nasilju, a samo 5,7% članaka izvještava o nasilnom činu u pokušaju. Sukladno osnovnim pretpostavkama istraživanja, rezultati analize sadržaja potvrđuju da se nasilje najčešće pojavljuje kao fizičko i seksualno nasilje. Polovica novinskih članaka, 52,8%, obrađuje fizičko nasilje

⁹ S. Hall, Encoding/Decoding u: G.D. Meeknashi I D. Kellner, Media and Cultural Studies, Blackwell 2001.

¹⁰ Ines Jemrić, Nasilje nad ženama, Ženska infoteka, Zagreb 2003.

nad ženama, dok je seksualno nasilje zastupljeno s 38,2%. Niski postotci ekonomskog, a pogotovo psihičkog nasilja, koje se pojavljuje samo u jednom članku, ne iznenađuju. Iako su prisutni u velikoj mjeri, takvi se slučajevi rijetko prijavljuju, a ako se ne “začine” prikazom fizičkog ili seksualnog nasilja, teško nalaze put do medija. Većina počinitelja spada u kategoriju bliskih, poznatih osoba, odnosno osoba koje žrtva poznaje, u koje ima povjerenja i s kojima nerijetko dijeli intimu i privatnu okolinu. Gotovo polovina nasilnika, njih 48%, spada u kategoriju sadašnjih ili bivših supružnika i partnera. Pridodamo li tom postotku i kategoriju poznanika, dobivamo alarmantni podatak da je u 57,8% slučajeva počinitelj osoba koja je poznata žrtvi.

Međutim, ni ovo istraživanje, kao ni mnoga druga, ne bavi se kvalitativnom analizom, odnosno raščlambom pristupa temi i načina na koji se čin nasilja, a pogotovo žrtva i počinitelj prikazuju.

Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova proveo je medijsku analizu članaka dnevnih i tjednih, nacionalnih i regionalnih novina u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2006. godine. U ukupnom broju od 3.105 analiziranih članaka u 2006. godini najveći postotak članaka, 28%, odnosio se na teme vezane upravo uz nasilje nad ženama. Broj članaka na ove teme povećava se u ožujku, rujnu i studenome, kada se obilježavaju datumi poput Međunarodnog dana žena, Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

Pregledom nekih od tekstova, koji opisuju slučajeve nasilja nad ženama, uočava se odnos prema žrtvi i počinitelju te način (ne)razumijevanja problematike nasilja.

Zanimljivo je ujedno naglasiti kako se jasno vidi promjena odnosa medija prema problemu nasilja tijekom proteklih deset godina.

U 1996. godini u “crnim kronikama” dnevnih novina vidljivo je kontinuirano stereotipno prikazivanje žrtava i počinitelja, kao i nepoznavanje međunarodnih standarda u odnosu na problematiku nasilja¹¹.

Korištenjem riječi “namamiti” i “obljuba”, koje su posve neuobičajene za novinarski

¹¹ Primjeri su uzeti samo iz novina jer se samo ove tekstove može reproducirati u tisku, uzimani su nasumce i nije namjera “prozvati” ili pohvaliti neki medij, već samo na konkretnim primjerima pokazati što treba, a što se ne bi smjelo činiti pri objavi tekstova o nasilju.

**NERIJEŠENO UBOJS-
TVO NA ŽELJEZNIČ-
KOJ STANICI U
FRANKFURTU**

Ljiljana je postala Gabika i završila bez glave na kolosijeku

L najvjestiji režiser »krimi-
čar« zacrtao bi teško mo-
gao smisliti scenarij za
uklanjanje jedne prostitutke
kao što su to u stvarnosti učinili
zasad nepoznati ubojice
Ljiljane K. (31), zvane Gabika,
koja je, prema policijskim
izvorima, došla iz Osijeka.
Što se sve u srijedu navečer
dogadalo na glavnom kolodvo-
ru u Frankfurtu, policija
zasad još nije ustanovila.

Ljepuška Gabika radila je u Frankfurtu neko vrijeme kao skladištarica. Međutim, ubrzo joj je, kako se po svemu čini, taj posao dojadlo zbog slabe zarade i mnogo rada. Čini se da su svodnici u Frankfurtu, a mnogi su i s prostora bivše Jugoslavije, zapazili njezine sklonosti lagodnom životu, a njezin prilično atraktivan izgled, kako kažu oni koji su je poznavali, bio je jamstvo da će imati »produ« na tržištu ljubavi.

Počela je na željezničkoj stanici. U nepisanom pravilu najstarijeg zanata na svijetu, karlijera i počlnje na kolodvorima, ili sličnim mjestima, gdje je potražnja za ljubavnim uslugama najveća.

● Ljiljana K. (31) bavila se prostitucijom na glavnom kolodvoru u Frankfurtu. Kobne veteri oko 23 sata videna je u bijelom »golfu«, a dan kasnije nađena je sa 27 smrtonosnih uboda i odrubljene glave

Obično klijentele koja nije duboka džepa, a osim toga, za razinu pružene usluge na takvim mjestima nije potrebno »poznavanje« stranog jezika». Ljiljana je postala Gabika, kako bi joj mušterije što lakše pamtile i izgovarale ime. Novinski izvještaji ističu da se kretala u najlošijem društvu, ali je vjerojatno bila pod budnim okom svodnika kojemu

je morala davati dio dnevne zarade. S kime se sve susretala u noćnim satima i je li imala svoj ili unajmljen stan za pružanje ljubavnih usluga, tek se ispituje. U tom je poslu žestoka konkurencija među »priateljicama noć«, pa su nerijetko čak i noćni prolaznici bili svjedoci njihovih tučnjava i obračuna. Starije kolegice u pravilu su vrlo neljubavno dočekivale »nove snage«, naslućujući da će imati manje posla. Dodajmo tome i drugu okolnost, koja često dovodi do tih likvidacije nove »radne snage«: u težnji za što većom i bržom zaradom, zaborave na svoje svodnike i prestanu im placati. Još je češći slučaj da

»nove« samostalno ulaze u taj posao, uvjere da će ga dobro obavljati i da ni s kim neće dijeliti zaradu. Kojoj je od tih skupina pripadala Gabika?

U svakom slučaju, ona se u srijedu oko 19 sati pojavila na željezničkoj stanici. Negdje oko 23 sata Gabika je u jednoj trgovini kupila cigarete i otad joj se gubi svaki trag. Prije toga u istoj se ulici poja-

vio bijeli »golf« s registracijskim oznakama njemačkog grada Darmstata, za čijim je upravljačem bio čovjek 40-ih godina. U njega je sjela prostitutka duge plave kose i otišla na svoju posljednju vožnju. Bez povratka.

Glavni kolodvor u Frankfurtu, u koji gotovo svake minute ulazi neki vlak, ima na desetke kolosijeka. Posebno su brojni prilazni kolosijeci, na kojima nema jače rasvjete. Ubojice su, čini se, pažljivo izabrale lokaciju. Pod okriljem noći oni su, vjerojatno, dovezli mrtvo tijelo Gabike, prebacili ga neopazice preko ograde i odnijeli na kolosijek. Strojovode mnogih vlakova koji su prešli preko njezina tijela nisu to, naravno, u mraku mogli zapaziti. Otkrili su je pružni nadzornici obilazeći kolosijেকে iz sigurnosnih razloga. Pokraj nogu bila je i glava.

U prvi su trenutak mislili kako se nesretna djevojka bacila pod vlak, ali obdukcija je pokazala nešto sasvim drugo, nešto iz čega se dalo naslutiti kako su bili strašni njezini posljednji trenuci. Naime, sudski vještaci, uz duboke razderotine, koje ne potječu od vlakova, otkrili su i 27 uboda nožem!

Tko je ubio Gabiku? Odgovor na to pitanje očekuje se od frankfurtske policije, koja ulaže napore da otkrije okolnosti i motive ubojstva. Iz kriminalističke prakse poznato je, međutim, da samo netko tko se želi iskaliti udara sve dok žrtva pokazuje znakove života.

Ovaj članak predstavlja neprimjereni način naglašavanja profesije žrtve nasilja.

Dva ubojstva, dvoje počinitelja (u jednom muškarac, u drugom žena), dva vrlo različita viđenja počinitelja:

Kemal Mašić (41) osuđen zbog ubojstva Blanke Bastijančić (41) Dobio šest godina za ubojstvo supruge koja ga nije voljela

ZAGREB - Sudsko vijeće Županijskog suda u Zagrebu, pod predsjedanjem suca Dražena Tripala, osudilo je jučer Kemala Mašića (41) na šest godina zatvora zbog toga što je 4. siječnja ove godine oko 15.30 sati u IV. Luci u Dubravi kuhinjskim nožem, oštrice duge 17 centimetara, usmratio suprugu Blanku Bastijančić (47).

Kemal Mašić, prije nego što je usmratio suprugu, htio je razgovarati s njom i kćerkom Merimom, a kad su one to odbile, na suprugu je nasrnuo nožem. Ubojstvu su prethodile mnoge obiteljske svade, što je rezultiralo time da supruga i kćeri, Merima i Melita, nisu htjele živjeti s Kemalom.

Sudac Tripalo, obrazlažući presudu, rekao je da se Mašić tijekom postupka branio amezijom, odnosno da se ne sjeća čina ubojstva, te da se detaljno pozivao na povijest obiteljskih odnosa, ali to nije bio predmet postupka, poglavito činjenica da se Blanka Bastijančić bavila prostitucijom.

Sudac Tripalo je, obrazlažući presudu, nadalje rekao kako je sudsko vijeće dvojilo o tome je li bilo riječi o ubojstvu na mah, odnosno o ubojstvu počinjenom u posebnom stanju razdražljivosti i prepassi, ili ne. Psihijatrijsko vještačenje potvrdilo je da je kod Mašića bilo riječi o porastu afektivnih tenzija, međutim tijekom kaznenog postupka nije dokazano da je Mašićevo "stanje jake razdražljivosti" izazvano vrijeđanjem i zlostavljanjem od oštećene Blanke Bastijančić. - Pravo je svake osobe da odlučuje s kim će živjeti. Blanka Bastijančić nije htjela s njim živjeti, a njegova punoljetna kći

Osuđeni Kemal Mašić snimljen prije predaje

Prije predaje ispričao novinari Jutarnjeg tužnu životnu priču

ZAGREB - Hrvatski su mediji, s obzirom na je Kemal Mašić nakon ubojstva supruge bi bijegu, pažljivo pratili dramatičnu priču, koja završila njegovom predajom policiji.

No, prije same predaje, novinarki Jutarnjeg lista Sanji Petrović ispričao je svoju tužnu priču te rekao kako ga supruga nije voljela i da je "tek iz novina saznao da ju je ubio".

Merima Bastijančić također ima pravo odlučiti kako će sa svojim ocem održavati odnose - oti zložio je sudac Tripalo. Olakotne okolnosti, re je sudac, tiču se "bitno smanjene ubojstvom" mala Mašića, a otegotne se tiču načina počinje djela višestrukim ubodima noža, što je bilo na gled njihove djece.

L. Ra

UBOJSTVO Anka Magdić (27) nakon usudbe iudice usmratio i mlađu suprugu i kćerku (17)

NAKON PROVODA NOŽEM UBOLA I USMRILA MUŽA

Navodimo još jedan primjer korektnog izvještavanja. Iako su u ovom slučaju korištena imena osoba, članak je napisan s jasnom namjerom da se zaštiti žrtva i njezin identitet, pa se, primjerice, u članku ne navodi ni mjesto u kojem se nemili događaj zbilo.

Nakon šest godina ohrabrila se i prijavila muža zlostavljača

■ ZAGREB - Stjepan G. (60) je više od šest godina zlostavljao suprugu Katicu (44) koja je konačno prije dva dana skupila hrabrost i prijavila ga policiji nakon što joj nije dopustio korištenje perilice za rublje. Nasilni suprug je Katicu G. godinama vrijeđao i prijetio da će je izbaciti iz kuće. Kada je prije nekoliko dana htjela staviti rublje u perilicu, on joj je to zabranio, prijeteci da će prerezati električni kabel. Zbog njegove zabrane Katica G. se osjećala poniženo pa je nasilnika konačno prijavila policiji. Kada su policajci došli u njihovu kuću, Stjepan G. im je dobrovoljno predao i pušku, streljivo te improviziranu bombu. (M. Sm.)

Nerijetko se događa da novinari ne navode imena žrtava, ali zato navode cijeli niz specifičnih detalja po kojima osobe iz bliže ili dalje okoline mogu prepoznati žrtve. Primjer ovakvog izvještavanja je tekst s ispoviješću jedne majke. Identitet djece se ne otkriva, ali iz članka saznajemo da je riječ o djevojčicama koje su odlikašice, treniraju karate, imaju crni pojas... U istom članku, međutim, identitet zlostavljača ostaje zaštićen, ne spominje mu se ime, a fotografija je zamučena. S pravom se postavlja pitanje što ovog zlostavljača čini drukčijim i zaštićenijim od javnih osoba koje su u medijima prikazane kao zlostavljači, nerijetko i prije no što je slučaj detaljno provjeren.

AGONIJA ZLOSTAVLJANE ŽENE
I na tajnoj adresi strepim

Od prijetnje do silovanja i ubojstva

Kad se mediji, vezano uz zlostavljanje žena ili drugih članova obitelji bave osobama koje su poznate široj javnosti, nepisano je pravilo da se njihov identitet ne skriva. Za razliku od prijašnjeg članka, u kojem je žrtva otkrila svoj identitet, ali je zlostavljač ostao anonimn, u sljedećem se članku spominje ime mogućeg zlostavljača. Riječ je samo o jednom u nizu slučajeva o kojemu su mediji pisali u posljednje vrijeme, a čiji su sudionici bili javne osobe. U pravilu se javna objava imena zlostavljača smatra korisnom i često je svrhovitija od novčane ili zatvorske kazne koju određuje sud. Međutim, u istom članku nepotrebno je "prokazana" i supruga i to kao suučesnica u nasilju jer mijenja iskaze i brani nasilnika.

Dječja pravobraniteljica Mila Jelavić o korištenju djece za roditeljske interese:

NEDOPUŠTENO JE DIJETE JAVNO TRAUMATIZIRATI

ZAGREB - Dovedi desetogodišnje dijete da na konferenciji za novinare, pred kamerama i bilježnicama, obrazlaže potencijalno neugodnu obiteljsku epizodu i odgovori na novinarska pitanja, znači dovesti dijete u krajnje traumatično stanje koje je protivno svim njegovim interesima, poručuje pravobraniteljica za djecu Mila

Jelavić. "To se ne smije dopustiti, bez obzira pristaje li dijete na to jer je to za njega krajnje štetno. To nije prihvatljivo ni ako oba roditelja na to pristaju jer se može raditi o manipulaciji i tada bi postojali temelji za postupanje protiv takvih roditelja. Nadamo se da se to nikad neće dogoditi ni u jednom slučaju", istaknula je Jelavić. (C. T.)

NASILJE U OBITELJI Kolumnist Nacionala kažnjen jer je protukao suprugu

Jurdani suspenzija i stručna pomoć

Duška Jurdana poriče nasilje te tvrdi da je policiju zvala jer ju sin i suprug nisu slušali dok ih je molila da prestanu sa svojom "nestašnom" igrom

Milo A. Benačić i D. Kovačić

ZAGREB - Novinar i kolumnist Srećko Jurdana, koji je u subotu navečer udario svoju suprugu Dušanku (51) pred 10-godišnjim sinom, zbog nasilja u obitelji kažnjen je s 1500 kuna, mora potražiti stručnu pomoć, a (jedini Nacional) donio je odluku o njegovoj suspenziji.

"Brižan i nježan otac"

- Dok se ne počeo jasno iskazivati, je li bilo zlostavljanja, Srećko Jurdana može moći objavljivati kolumne u Nacionalu - navodi se u preporuci.

Pokojne upoznat sa slučajem nazvano je jučer redakcijom Jutarajnog lista, rekavši da su informacije o događaju točnije, to da je Duška Jurdana, bila prebijana, a ne samo udarena jednom.

Žena je bila u katatičnoj na stanju, to je bio kaos, jako je plaćala, a iz informacija o do-

gđaju se jedna vidl da je bilo ikakvog nasilja - rekao je policajac. No, Jurdanina supruga Duška to opovrgava u demantiju, kojeg je jučer donijela u redakciju Jutarajnog.

Tvrdi da je policiju zvala jer ju sin i suprug nisu "doživljavali"

do ih je molila da prestanu sa svojom "nestašnom" igrom.

- Moj je suprug brižan čovjek i nježan otac. Prema mami, nikada nije ispoljio grubost, sin nam je najveće blago. Srećko mi nikada ne la namno. Policiju sam nazvala jer se Srećko

bio igrao s mami, a ovaj nije bio naspložen. Kad su postali glasni, upozorila sam da malik mora sastru ulaziti u školu i zaprijetila se da će pozvati policiju - rekla je Duška Jurdana koja je policiju ispričala drugacijm verzijm događaja.

**Jurdana danas na presicu
dovodi suprugu i sina**

ZAGREB - Podržanim odluku o suspenziji jer Nacional timo pokazuje svoju principijelnost, no ja ću uskoro dokazati da je afera prenapuhana i predimenzionirana samo zbog mojeja imena - rekao je Srećko Jurdana i za danas najvije konferenciju za novinare na kojoj će se, kao kvrd, pojaviti i njegova supruga te desetogodišnji sin. (H)

Majka uzela sinu naz

Bolka je dan se njezin suprug vratio kući pijan i neuravnotežen. Ležala je bezotoka svad, a Jurdana joj je zaprijetilo da će je ubiti. Sin je iz ladicke izvadio nož, ona Dušanka mu ga je uzela. Polovim je ostala u sobi i počeo se igrati sa sinom. Kad ga je zanimala da ga pusti na spavanje, Jurdana ju je udarila.

Svakako je nezamislivo senzibiliziranje javnosti i osoba koje su donositelji važnih odluka bez aktivnog učešća medija. Tekstovi koji se objavljuju sve češće i sa sve većim naslovima, koji opominju i upozoravaju na važnost problema, velika su pomoć svima koji se problemom nasilja bave, a pogotovo žrtvama kojima treba pomoći da pod svaku cijenu izađu iz kruga nasilja. Tekst iz Vjesnika, objavljen 2006. godine, jedan je od brojnih dragocjenih primjera prakse koju bi svi mediji trebali usvojiti nastave li pratiti problematiku nasilja.

Radi bolje čitljivosti ovoga dobrog primjera članka na temu nasilja u obitelji, navodi se cjelokupni tekst:

Zbog nasilja u obitelji lani gotovo 659 prijava

Procjenjuje se da bi zaštitu vukovarsko-srijemske ženske kuće godišnje trebalo između 25 i 30 zlostavljanih žena, kaže dožupan Antun Žagar

VUKOVAR – Do kraja godine u Vukovarsko-srijemskoj županiji profunkcionirat će tzv.

ženska kuća, objekt čija lokacija neće biti poznata široj javnosti, a u koji će se smještati žrtve obiteljskoga nasilja - žene i djeca. Na širem istočno-slavonskome području slična ustanova zasad postoji samo u Osijeku, a njezini kapaciteti nisu dostatni za ublažavanje posljedica obiteljskoga nasilja.

”Sadašnje procjene govore da bi zaštitu vukovarsko-srijemske ženske kuće godišnje trebalo između 25 i 30 zlostavljanih žena”, kaže dožupan Antun Žagar, dodajući da se o problemu zlostavljanih žena kao i o potrebi uspostave ženske kuće razgovaralo prije tri mjeseca i s Udrugom B.a.B.e.

Do sigurne kuće putem APN-a

Uskoro će se razgovarati i s predstavnicima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi jer je riječ o relativno složenom projektu koji zahtijeva poznate odgovorne osobe i način financiranja. Prema Žagaru, u tijeku su pregovori s jednom privatnom osobom koja je voljna svoj objekt ugovorno uz naknadu ustupiti za tzv. žensku kuću. Međutim, kaže dožupan, riječ je o petogodišnjemu najmu pa će ta solucija najvjerojatnije otpasti, a trajno će se rješenje tražiti putem Agencije za promet nekretnina koja na području Županije ima otkupljene objekte u svome, odnosno državnome vlasništvu. U objektu će se instalirati sustav video-nadzora i druge mjere osiguranja, a i policijske ophodnje imat će zadatak često ga obilaziti.

Da je u najistočnijoj hrvatskoj županiji “ženska kuća” više nego potrebna, potvrđuju i službeni policijski pokazatelji. Kako se doznaje u odjelu Krim-policije Policijske uprave vukovarsko-srijemske, samo u 2005. godini djelatnici policije intervenirali su u čak 873

slučaja obiteljskoga nasilja zbog čega je tijekom te godine podneseno 659 prekršajnih prijava.

U prva tri mjeseca već 120 prijava

Policija nema saznanja koji bi broj žrtava obiteljskoga nasilja trebao biti smješten u sigurnu kuću, no ističu da je relativno malen broj žrtava uopće upoznat s mogućnošću traženja smještaja u sigurnu kuću. Prema policijskim podacima broj slučajeva obiteljskoga nasilja u stalnome je porastu, pa je tako 2004. bila 571 prekršajna prijava. Samo u prva tri mjeseca 2006. policija je podnijela već 120 prijava vezanih uz obiteljsko nasilje. Srećom, zasad nije evidentiran ni jedan slučaj koji je kulminirao do najtragičnijih posljedica. Sasvim je izvjesno da su u slučajevima obiteljskoga nasilja najugroženije žene i maloljetna djeca, no prema policijskim podacima nemali broj je i muškaraca koji se pojavljuju kao žrtve obiteljskih nasilja. U prošlogodišnjih 659 prekršajnih prijava iz obiteljskoga nasilja obuhvaćen je još veći broj osoba od kojih su 469 punoljetne žene, ali i 240 oštećenih muškaraca.

V. Smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji

Imajući na umu zakonsku regulativu, etičke kodekse vezane uz medijsko izvještavanje te primjere dobre i loše medijske prakse, navodimo smjernice za sva buduća medijska izvještavanja o nasilju u obitelji:

1. Obiteljsko nasilje nije privatna obiteljska stvar.

Nužno je izbjegavati opisivati slučajeve obiteljskog nasilja kao "bračnu svađu", "svađu", "sukob" ili "prepirku". O obiteljskom nasilju ne bi trebalo izvještavati u stilu "potukli se", "žena ozlijeđena tijekom bračne svađe", "sukobili se izvanbračni partneri" i slično.

2. Za obiteljsko nasilje odgovoran je zlostavljač/ica, nasilnik/ica, a ne žrtva.

Neprihvatljiva su pitanja i komentari koji impliciraju da je žrtva svojim ponašanjem isprovocirala napadača jer se time sugerira da je nasilnik/ica imao/la opravdanje za počinjeno nasilje.

3. Izbjegavanje senzacionalizma u izvještavanju o obiteljskom nasilju.

Propitivanje morala žrtve nasilja i/ili obiteljskog nasilja također sugerira opravdanost nasilja počinjenog nad njom.

4. Zaštita identiteta žrtve.

Ukoliko se objavljuje fotografija žrtve, njezino lice mora biti zamučeno ili žrtva treba biti slikana s leđa kako bi se izbjeglo prepoznavanje. Ime žrtve i pojedinosti po kojima bi mogla biti identificirana moraju ostati zaštićeni. Objavljivanje identiteta djeteta žrtve zabranjeno je zakonom.

5. Izbjegavanje sekundarne viktimizacije žrtve.

Prema žrtvi nasilja potrebno je odnositi se s poštovanjem. Potrebno je zatražiti dozvolu za objavljivanje onoga što je žrtva povjerala i objasniti joj kako će se koristiti informacije koje je dala. Za razgovor s djecom potrebno je tražiti prethodno odobrenje roditelja ili skrbnika.

6. Izbjegavanje diskriminacije i stereotipa.

Ne izvještavati o slučajevima obiteljskog nasilja sugerirajući da je ono "uobičajeno"

ili “učestalije” kod pripadnika/ca pojedinih etničkih, nacionalnih ili bilo kojih drugih skupina.

Valja izbjegavati uobičajena, stereotipna “objašnjenja” za obiteljsko nasilje: alkohol, ljubomoru, siromaštvo i drugo.

VI. Umjesto zaključka

Prilikom izvještavanja o slučajevima obiteljskog nasilja važno je polaziti od vrijednosnog okvira koji nalaže da se žrtvama ni na koji način ne oteža situacija. Jednako tako, valja voditi računa i o teškim posljedicama nasilja po žrtve i zajednicu.

Žrtve obiteljskog nasilja posebno su osjetljive na reakcije socijalne okoline jer se nasilje događa upravo u onom okruženju (obitelji) koja bi svojim članovima morala pružiti zaštitu i sigurnost. Taj paradoks stavlja žrtve, osobito djecu i žene, u situaciju da se moraju nositi s dubokom osobnom povrijeđenošću, kao i poniženjem i dvojabama u vezi vlastite vrijednosti i odgovornosti za pretrpljeno nasilje.

Osim toga, društvene reakcije a priori polaze od pretpostavke o “podijeljenoj odgovornosti” za nasilje, čime se žrtvu stavlja u psihološki dodatno tešku situaciju. Žrtve obiteljskog nasilja, posebno žene i starije osobe, nailaze na pomiješane reakcije javnosti, što ih posramljuje i dodatno pridonosi prikrivanju i trpljenju nasilja. Stoga je jedna od temeljnih vrijednosti zaštita njihove privatnosti.

Ako medijsko izvještavanje pridonosi stigmatizaciji žrtve, uključujući objavljivanje podataka koji omogućuju identificiranje o kome se radi, osobito u manjim sredinama, to je izravno djelovanje na štetu žrtava i otežava suzbijanje obiteljskog nasilja.

Valja upamtiti da je temeljna vrijednost, za koju se zalažu suvremena društva, uvjerenje kako **za nasilje nema opravdanja** i da se nasilje uopće ne može tolerirati. Medijskim izvještavanjem, koje promiče vrijednost “nulte tolerancije” prema nasilju, daje se snažan doprinos razbijanju stereotipa patrijarhalnog društva u kojem nasilnici, najčešće muškarci, imaju “prirodno pravo” uporabiti i silu kako bi postigli svoje ciljeve, kontrolirali partnericu i druge ukućane, te kako bi očuvali svoju dominantnu poziciju u obitelji.

Korisne informacije:

Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji od 2005. do 2007. godine;

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji u kojem se navodi popis nadležnih tijela i njihove obveze u slučajevima nasilja u obitelji (policija, centri za socijalnu skrb, zdravstvene ustanove, odgojno-obrazovne ustanove i pravosudna tijela);

Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji;

Analiza kaznenog i prekršajnog zakonodavstva s prijedlozima izmjena u području borbe protiv nasilja u obitelji;

Nacionalna kampanja za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama "Za nasilje nema opravdanja" 2006. - 2008.

Cjelovit tekst Protokola i drugih navedenih dokumenata može se naći na stranicama **<http://www.mobms.hr/>**

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010.

<http://www.ured-ravnopravnost.hr/>

